

**Κατά πλειοψηφία Ψήφισμα της Σύγκλητου του Ιονίου Πανεπιστημίου
περί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων
«Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της
ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των ΑΕΙ με την
κοινωνία και λοιπές διατάξεις»**

Η Σύγκλητος του Ιονίου Πανεπιστημίου κατά την 21η συνεδρίασή της που έλαβε χώρα στις 15 Ιουνίου 2022 συζήτησε διεξοδικά επί του υπό διαβούλευση κατατεθειμένου νομοσχεδίου «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα» του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ενός ογκωδέστατου σχεδίου νόμου το οποίο ενσωματώνει προβλέψεις που στοχεύουν στην ρύθμιση της λειτουργίας του Ελληνικού Δημοσίου Πανεπιστημίου σε ένα πλαίσιο **επί της αρχής υπερρυθμιστικό και με διατάξεις που περιορίζουν επί της ουσίας το αυτοδιοίκητο των Ιδρυμάτων.**

Μέσα από έναν μεγάλο αριθμό άρθρων, το νομοσχέδιο κωδικοποιεί ισχύουσες διατάξεις και εισάγει νέες που αφορούν στο σύνολό τους σε τομείς όπως η οργάνωση και λειτουργία της εκπαίδευσης σε όλους τους κύκλους σπουδών, η οργάνωση της έρευνας, η διάρθρωση της διοίκησης, η στελέχωση των Ιδρυμάτων και η ακαδημαϊκή ζωή σε αυτά. Στο παραπάνω πλαίσιο, η θετικά εκτιμώμενη ρύθμιση παγίων και διαχρονικών αιτημάτων των Πανεπιστημίων, όπως για παράδειγμα η θεσμοθέτηση της πρακτικής άσκησης, η απλοποίηση διαδικασιών εκπόνησης και χρηματοδότησης της έρευνας, αλλά και η υποστήριξη της διεθνοποίησης και οι προβλέψεις διατάξεων που προσαρμόζουν τη μορφή των παρεχόμενων σπουδών στο ευρωπαϊκό και διεθνές ακαδημαϊκό γίγνεσθαι, επισκιάζεται από **ένα νομοθετικό πλέγμα άκρως ρυθμιστικό, το οποίο δεν αφήνει περιθώρια λήψης αποφάσεων με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε Πανεπιστημιακού Ιδρύματος.**

Παράλληλα, η υλοποίηση των προβλέψεων που περιλαμβάνονται στο νομοσχέδιο, ειδικά αυτών που αφορούν στην εκπαίδευση και στη σύσταση μηχανισμών υποστήριξης της λειτουργίας της διοίκησης απαιτούν πρόσθετους πόρους και ανθρώπινο δυναμικό, για τους οποίους **δεν παρέχονται κάποιου είδους δεσμεύσεις διάθεσής τους εκ μέρους της πολιτείας.** Η έλλειψη παρόμοιων δεσμεύσεων διαπιστώνεται ότι επεκτείνεται σε όλο το εύρος των προβλέψεων του νομοσχεδίου, γεγονός που συνδυαζόμενο με τη **χρόνια υποχρηματοδότηση και την εξαιρετικά περιορισμένη ή κατά περίπτωση ανύπαρκτη διάθεση ανθρώπινων πόρων εκμηδενίζει τις πιθανότητες επιτυχούς εφαρμογής του.** Αν και σε θέματα νέων τύπων προγραμμάτων σπουδών το νομοσχέδιο ορίζει το θεσμικό πλαίσιο οργάνωσής τους χωρίς να υποχρεώνει τα Ιδρύματα να προχωρήσουν στον σχεδιασμό και υλοποίησή τους, εντούτοις η Σύγκλητος εκφράζει τον έντονο προβληματισμό της για την πιθανή, μελλοντική υιοθέτησή τους ως αξιολογικών δεικτών ποιότητας.

Η Σύγκλητος του Ιονίου Πανεπιστημίου δηλώνει επίσης αντίθετη στις ισχύουσες ρυθμίσεις περί δυνατότητας συγχώνευσης και κατάργησης ακαδημαϊκών μονάδων και Πανεπιστημίων χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των συλλογικών τους οργάνων, οι οποίες **καταστρατηγούν το θεμέλιο του αυτοδιοίκητου των Πανεπιστημίων,** ενώ παράλληλα έρχονται σε αντίθεση με κάποιες εκ των αρμοδιοτήτων περί στρατηγικού

σχεδιασμού που εκχωρούνται στα νέα όργανα διοίκησης των Ιδρυμάτων. Επαναφέρει δε για άλλη μια φορά το αίτημα περί καθορισμού μιας σε ικανό βάθος χρόνου εθνικής στρατηγικής που θα οριοθετήσει τις προτεραιότητες της χώρας στους τομείς της απασχόλησης και της ανάπτυξης, βάσει των οποίων τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα θα μπορούν να καθορίσουν αυτοδύναμα την εσωτερική τους δομή, με όρους ακαδημαϊκής ποιότητας.

Παράλληλα, η Σύγκλητος διαπιστώνει ότι **δεν υφίσταται καμία, η οποιαδήποτε, νομοθετική πρόβλεψη για την ενίσχυση των περιφερειακών Πανεπιστημίων**. Μια τέτοια πρόβλεψη θα αποτελούσε, όπως έχει ήδη επισημανθεί σε προηγούμενες αποφάσεις της Συγκλήτου, έμπρακτη απόδειξη βούλησης στήριξης των περιφερειακών πανεπιστημίων από την πλευρά της Πολιτείας. Συγχρόνως, όμως, αποτελούσε και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση της λειτουργίας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην περιφέρεια της χώρας. Η απουσία αυτή, λοιπόν, είναι δηλωτική των προθέσεων της Πολιτείας και συμπληρώνεται και από: α) τη δημιουργία νομικού πλαισίου για την λειτουργία Τμημάτων Εφαρμοσμένων Επιστημών και Τεχνολογίας, το οποίο, σε συνδυασμό με την πρόθεση συρρίκνωσης του χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης, υποκρύπτει πρόθεση άκριτου ακαδημαϊκού μετασχηματισμού και υποβάθμισης πανεπιστημιακών τμημάτων, ειδικά περιφερειακών, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη τους και β) το ότι συγκεκριμένες διατάξεις του νομοσχεδίου, όπως για παράδειγμα αυτές του νέου μοντέλου διοίκησης, θα καταστούν ανεφάρμοστες για πρακτικούς λόγους (π.χ. περιορισμένος αριθμός υποψηφίων) στα - κατά κανόνα - μικρού μεγέθους περιφερειακά Ιδρύματα. Επισημαίνεται επίσης ο κίνδυνος, χωρίς τις κατάλληλες προβλέψεις, η κινητικότητα των φοιτητών σε εθνικό επίπεδο να δημιουργήσει μονόδρομες ροές φοιτητικού πληθυσμού από τα περιφερειακά ιδρύματα προς τα κεντρικά.

Η εφαρμογή του μοντέλου διοίκησης που αποτυπώνεται στο υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου δημιουργεί **θέμα δημοκρατικής νομιμοποίησης των προβλεπόμενων οργάνων διοίκησης**. Μέσω της περιθωριοποίησης της Συγκλήτου συντελείται υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που σχετίζονται με την καθημερινότητα της λειτουργίας των Ιδρυμάτων, στο ολιγομελές Συμβούλιο Διοίκησης, τα εξωτερικά μέλη του οποίου είναι αποκομμένα από την ακαδημαϊκή κοινότητα και πιθανότατα δεν γνωρίζουν τις ειδικές συνθήκες του ακαδημαϊκού χώρου. Οι υπερεξουσίες του Πρύτανη με ταυτόχρονη υποβάθμιση του ρόλου των Αντιπρυτάνεων στα συλλογικά όργανα δεν συνάδουν με τον - μόνο έμμεσα αντιπροσωπευτικό - τρόπο εκλογής του από έναν ελάχιστο αριθμό εκλεκτόρων. Η παράλληλη δε έλλειψη λογοδοσίας, αλλά και θεσμικών αντίβαρων σε επίπεδο συλλογικών οργάνων, **δημιουργεί κινδύνους πελατειακών σχέσεων σε ανώτατο διοικητικό επίπεδο**. Τέλος, η απουσία ξεκάθαρων δεσμεύσεων για την υλοποίηση των στρατηγικών σχεδίων ανάπτυξης των Πανεπιστημίων από την Πολιτεία, εκτιμάται ότι δύναται να αποτελέσει την θρυαλλίδα της αποτυχίας του θεσμού των Συμβουλίων Διοίκησης, στον μοναδικό ίσως τομέα αρμοδιότητάς τους όπου η λειτουργία τους εντός των Πανεπιστημίων θα μπορούσε να είναι ουσιαστικού ενδιαφέροντος.

Το εξαιρετικά σύντομο διάστημα διαβούλευσης, σε συνδυασμό με την απουσία ουσιαστικού διαλόγου κατά το προηγούμενο διάστημα μεταξύ των Πανεπιστημίων και του Υπουργείου Παιδείας επί των επιμέρους πτυχών και λεπτομερειών - και όχι

μόνο επί των αρχών - του σχεδίου νόμου δυσχεραίνουν την όποια προσπάθεια καταγραφής προτάσεων αλλαγών ή/και βελτιώσεων. Μια σειρά σημαντικών θεμάτων χρήζουν επίσης ιδιαίτερα προσεκτικής αντιμετώπισης και αναθεώρησης, όπως ενδεικτικά τα προσόντα εκλογής των μελών ΔΕΠ, η μη-μονιμοποίηση των επίκουρων Καθηγητών, η ουσιαστική κατάργηση των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών χωρίς δίδακτρα, η κατάργηση του θεσμού των Ακαδημαϊκών Υποτρόφων και της δυνατότητας μετάταξης εκπαιδευτικών της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης σε θέσεις Ε.Δι.Π, η απουσία εκπροσώπησης των διοικητικών υπαλλήλων στα όργανα διοίκησης του ιδρύματος, αλλά και οι μεταβατικές διατάξεις στο σύνολό τους.

Ιδιαίτερα δυσμενής, για μια ακόμα φορά, είναι η αντιμετώπιση **των ανθρωπιστικών επιστημών και καλλιτεχνικών σπουδών, για τις οποίες σειρά διατάξεων είναι ανεφάρμοστες και προβληματικές**. Δημιουργεί εύλογη ανησυχία για το μέλλον των σπουδών σε αυτές τις κατηγορίες η στραμμένη προς την αγορά λογική του νομοσχεδίου, όπως είναι οι προτεινόμενες ποικίλες μορφές μεταπτυχιακών προγραμμάτων και η επιδίωξη με κάθε τρόπο "συνεργασίας" με ιδιωτικούς φορείς, δίνοντας νέες προτεραιότητες για την κατεύθυνση της ούτως ή άλλως πενιχρής χρηματοδότησης.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, η Σύγκλητος ζητά από το Υπουργείο Παιδείας πρόσθετο και ικανό χρονικό διάστημα ουσιαστικής διαβούλευσης προς την κατεύθυνση της αναθεώρησης του σχεδίου νόμου. Οι όποιες σχετικές προτάσεις των μελών της Συγκλήτου θα συγκεντρωθούν και θα αποσταλούν στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Παράλληλα, η Σύγκλητος παροτρύνει όλα τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας να καταγράψουν τις προτάσεις τους και να τις υποβάλουν στο σύστημα της δημόσιας διαβούλευσης.

Το θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας των Πανεπιστημίων έχει υποστεί πολλαπλές και εκτενείς τροποποιήσεις κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, συχνά αποσπασματικές και με εξαιρετικά σύντομη μεταβατική περίοδο, αλλά και χωρίς προβλέψεις ενίσχυσης των Ιδρυμάτων με πόρους ικανούς για την προσαρμογή τους στη νέα πραγματικότητα που κάθε φορά αυτές οι αλλαγές δημιουργούν. Παρόλα αυτά, τα Πανεπιστήμια έχουν διαχρονικά καταφέρει υπό εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες να προσαρμοστούν στις ανωτέρω αλλαγές, εις βάρος όμως της αναπτυξιακής τους πορείας. Η υλοποίηση στην πράξη του στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης των Δημόσιων Πανεπιστημίων απαιτεί τη διάθεση των απαραίτητων πόρων χωρίς εκπτώσεις και με σαφείς δεσμεύσεις της Πολιτείας. Απαιτεί επίσης **ένα σταθερό νομικό πλαίσιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες των Ελληνικών Πανεπιστημίων και θα παρέχει δυνατότητες καθορισμού των παραμέτρων της λειτουργίας τους στα ίδια τα Ιδρύματα, σεβόμενο τη συνταγματική επιταγή του αυτοδιοίκητού τους**. Είναι δε υψίστης σημασίας η εμπιστοσύνη στις ικανότητες, στις δυνατότητες και στην ακεραιότητα των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, συνθήκες οι οποίες αμφισβητούνται από το πνεύμα του κατατεθειμένου νομοσχεδίου.